

Deset načel participativne znanosti

Participativna znanost (Citizen Science) je fleksibilen koncept, ki ga lahko prilagajamo in uporabljamo znotraj širokega nabora različnih situacij in disciplin. Spodnja načela smo razvili v delovni skupini ECSE, ki se ukvarja s promocijo najboljših praks in krepitevami zmogljivosti na tem področju. Delovna skupina pod vodstvom Naravoslovnega muzeja v Londonu je s pomočjo članov ECSE oblikovala ključna načela ki, po mnenju naše skupnosti, predstavljajo temelje dobrih praks na področju participativne znanosti. Prevod v slovenski jezik je omogočil član ECSA mreže - Zavod Kersnikova iz Ljubljane.

- 1. Projekti participativne znanosti aktivno vključujejo pripadnike družbe v znanstvena prizadevanja, ki ustvarjajo nova znanja in razumevanja.** Posamezniki lahko delujejo kot darovalci, sodelavci ali projektni vodje z vidno in pomembno vlogo pri projektu.
- 2. Projekti participativne znanosti imajo pristne znanstvene rezultate.** Na primer: odgovarjajo na raziskovalna vprašanja ter obveščajo o ukrepih ohranjanja, vodstvenih odločitvah in okoljevarstveni politiki.
- 3. Profesionalni znanstveniki in participativni znanstveniki imajo koristi od sodelovanja pri projektih.** Koristi lahko vključujejo objavo rezultatov raziskav, priložnosti izobraževanja, osebno zadovoljstvo, družbene koristi, zadovoljstvo ob prispevanju znanstvenih rezultatov in sooblikovanje rešitev v lokalnem, nacionalnem ali mednarodnem prostoru z vplivanjem na proces oblikovanja politik.
- 4. Participativni znanstveniki lahko sodelujejo pri več fazah znanstvenega procesa.** To lahko vključuje razvoj raziskave, oblikovanje metode, pridobivanje in analiziranje podatkov ter objavo in razširjanje rezultatov.
- 5. Participativni znanstveniki prejmejo povratne informacije o projektu.** Na kakšen način se njihovi podatki uporabljajo in kakšni so raziskovalni, družbeni in politični rezultati projekta.
- 6. Participativna znanost je kot kateri koli drugi raziskovalni pristop, ki ima svoje omejitve in pristranskosti, ki se jih moramo zavedati in jih nadzorovati.** A v nasprotju s tradicionalnimi raziskovalnimi pristopi ponuja participativna znanost možnost za večjo vključenost družbe in demokratizacijo znanosti.
- 7. Podatki in meta-podatki pridobljeni v projektih participativne znanosti so javno dostopni in, kjer je možno, objavljeni v odprtokodnih formatih.** Do izmenjave podatkov prihaja med in po zaključku projekta, razen, če obstajajo resnični varnostni ali zasebni pomisleki, ki to preprečujejo.
- 8. Participativni znanstveniki so navedeni v projektih rezultatih in publikacijah.**
- 9. Programi participativne znanosti se ocenjujejo glede na kvaliteto njihovih znanstvenih rezultatov, kvaliteto zbranih in obdelanih podatkov, izkušnje vključenih posameznikov in širše družbene in politične učinke.**
- 10. Vodje projektov participativne znanosti morajo vzeti v obzir etične in pravne vidike zaščite podatkov, intelektualne lastnine, sporazumov o izmenjavi podatkov, zaupnosti, pripisovanja zaslug in vpliva na okolje pri izvajanju aktivnosti.**